

BELÜGYMINISZTERIUM
III/I-6. Osztály

Szigorúan titkos!

9/24

67/9-2883/1988.

17. sz. pld.

1988 AUG 2 2

Tárgy: A Szabad Európa Rádió magyar
osztályára érkezett telefonhívások

F E L J E G Y Z É S

A Szabad Európa Rádió magyar osztályának üzenetrögzítőjére 1988. január 1-július 1. között 710 telefonhívás érkezett. A legtöbb hívás (52) disszidálásra készülő vagy már külföldön tartózkodó magyar állampolgárok kéréseit, illetve kérdéseit tartalmazza. Többségük felvilágosítást kér arról, hogy milyenek a körülmények az ausztriai és az NSZK-beli menekülttáborokban, továbbá miként lehet a politikai menekült státust megszerezni. A hagyományos befogadó országok (Egyesült Államok, Kanada, Ausztrália) mellett fokozott érdeklődés nyilvánult meg a skandináv országok, Franciaország és Új-Zéland irányában. Többen kérték, hogy készüljön műsor az országot elhagyók lehetőségeiről, jogairól, illetve az őket érintő törvényekről, rendelkezésekről.

Nagyszámú hívás érkezett a Romániából áttelepedett magyarok jogi helyzetével, társadalmi beilleszkedésével kapcsolatban (35). Többségük együttérzéséről, erkölcsi, helyenként anyagi támogatásáról biztosítja a menekülteket, s rendkívül kemény, esetenként durva hangnemet használ a Ceausescu-rendszer politikájára. A településrendezési tervet mint barbár, minden józan értelmet nélkülöző elképzelést elítélik. Két telefonáló a magyar kormány, illetve az Országgyűlés ezzel kapcsolatos álláspontját megfelelőnek, ugyanakkor megkésettnek tartja. Többen felvetették a trianoni béke felülvizsgálatának s egyúttal a nyugati hatalmak felelősségének a kérdését.

A vizsgált időszakban a hívások elenyésző számban és érintőlegesen foglalkoztak a nemzetközi politikai élet kiemelkedő eseményeivel. Egy-egy vélemény hangzott el csupán a szovjet-amerikai csúcstalálkozóról, a lesterelés kérdéseiről, valamint a közép-amerikai helyzetről. Ugyanakkor változatlanul nagy érdeklődés nyilvánult meg Magyarország belpolitikai életének különböző eseményei, valamint az adóssághelyzet és a meghirdetett 15 %-os infláció realitása iránt.

A magyar osztály több elismerő hívást kapott azért, hogy gyors és tárgyilagos tájékoztatást adott a március 15-i budapesti, valamint a június 16-i budapesti és a párizsi Pére Lachaise temetőbeli eseményekről. Néhányan beszámoltak a március 15-i események menetéről; például az "ismét gumibot" jellegű telefonáló még aznap este kifejtette, hogy "a glasznoszty és a peresztrojka szellemével ellentétes volt a demokratikus ellenzék vezetőivel szembeni hatósági fellépés".

Néhány (7) telefonáló a Nagy Imre-évfordulóval kapcsolatos összeállításokra reagálva rehabilitálását követelte. A Dániából és Svédországból érkezett hívások pedig jelezték, hogy az ottani magyar nagykövetségek előtt is rendeztek megemlékezéseket.

Két telefonáló értékesnek, informatívnak vélte az 1988 február eleji budapesti román nagykövetség előtti tiltakozó felvonulásról készített összeállítást, ugyanakkor többen (heten) értetlenségüket, illetve nem tetszésüket fejezték ki az 1988. május 8-i bonni románellenes megmozdulásról adott megkésett és igen szűkszavú tájékoztatás miatt.

Két hívás is jelezte - az esemény előtt egy héttel -, hogy június 27-én a Hősök terén nagyszabású tömegdemonstrációt rendeznek, s pontosan megnevezte az akciót előkészítő független szervezeteket.

Néhány telefonáló megkérdőjelezte a budapesti nyugatnémet Kulturális és Tájékoztató Központ felállításának szükségességét. Egyikük "meglehetősen morbid ötletnek" tartotta, hogy megnyitására az Anschluss 50. évfordulóján került sor.

Május elején - szinte már rendhagyó módon - több középiskolás fiatal az írásbeli érettségi tételek közzétételét kérte. A hónap második felében rendezett pártértekezletre mindössze öten reagáltak érdemben; egyöntetűen azt hangoztatták, hogy a személyi változások csak a lehetőségét és a kezdetét jelentik a megújulási folyamatnak.

Két hallgató különösen színvonalasnak értékelte a Gondolatforgató című sorozat azon adását, amelyben Kende Péterrel és Kemény Istvánnal folytattak "tudományos igényű, elemző" beszélgetést a "Kádár-korszakról".

Változatlanul jelentős azoknak a száma, akik az emigráns sajtó egyes termékei (Bécsi Napló, Irodalmi Újság), valamint a szamizdatkiadványok (pl. Beszélő) beszerzési, megvásárlási lehetőségei felől érdeklődnek. A "demokratikus ellenzék" ismert képviselő közül Pákh Tibor heti rendszerességgel informálja a magyar osztályt a saját életében, illetve a belső ellenzék soraiban történt változásokról. Jugoszláviából Vicei Károly vajdasági író, Csehszlovákiából Duray Miklós, a Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Irodájának vezetője többször is érintkezésbe lépett a SZER magyar osztályával.

A telefonálók jelentős része véleményezte a magyar osztály műsorait. Többségük elégedett a színvonallal, különösen Baráth Norbert Kelet-európai szemle, Dorogi Judit Hölgyválasz, Hajdú Anna Periszkóp, Zsille Zoltán A munka világa című műsora kapott dicséretet.

Néhányan erőteljesen bíráltak egyes bemondókat, illetve tudósítókat magyartalan, pongyola fogalmazásuk miatt. (Különösen sok kritika érte Nyitrai János szerkesztőt, valamint Kolozsvári Gábor jeruzsálemi tudósítót.)

Minden eddiginél több panasz (mintegy 80) érkezett a rossz vételi viszonyokra, melyek következtében egyes napszakokban (a reggeli és a késő esti órákban) teljesen élvezhetetlenek a műsorok.

A hívások kb. háromnegyed része Magyarországról érkezett. Néhányan címmel, telefonszámmal jelentkeztek, egyesek retorzióktól tartva nem kívánták kilétüket felfedni. A magyarországi telefonálók túlnyomó többsége fővárosi, illetve nagyobb vidéki városból való. A korábbi időszakokhoz képest több fiatal, illetve nő telefonált. Egy-egy személy gyakran többször is jelentkezett. Új jelenség, hogy a külföldi turista utakon résztvevő magyarok - elsősorban Bécsből és Münchenből - nagy számban kértek különböző ügyekben felvilágosítást és adtak tájékoztatást olyan témákban, amelyekben a magyarországi hívást kockázatosnak ítélték. Új vonás a nyugat-európai országokban élő magyarok viszonylag jelentős számú jelentkezése is. Ők többnyire a magyar-román kapcsolatok témájában, valamint egyes műsorokról mondtak véleményt.

(Az információ dokumentumon alapul, védelmet igényel.)

Budapest, 1988. augusztus 22.

Készült: 17 pld-ban
Készítette: P.S./Sz.V.
Kapják: elosztó szerint!

Elosztó:

1. Grósz e.
2. Berecz e.
3. Pozsgay e.
4. Fejti e.
5. Szűrös e.
6. Kótai e.
7. Varga e.
8. Várkonyi e.
9. Andics e.
10. BM Táj. nyilvántartó.
11. Horn e.
12. Bényi e.
13. III/II.
14. III/III.
15. Kocsis e.
16. 7. Oszt.
17. Nytó.